

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter Första halvåret 2013

Annika Almqvist & Per Åsbrink

**Att öka kunskapen om barnen i
gruppverksamheter
Första halvåret 2013**

Annika Almqvist & Per Åsbrink

Arbetsrapport 2014:2
FoU Välfärd – Region Gävleborg
Layout: Gunilla Bloom Lundqvist

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
BAKGRUND	4
Syfte	4
Metod	4
Bortfall	4
Disposition.....	4
DEL 1. RESULTAT TOTALT – VILKA ÄR BARNEN?	5
Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten?	10
DEL 2. ÖPPNA FRÅGOR – BARNENS ÅSIKTER.....	12
BILAGA 1. ENKÄT FÖR BARN OCH UNGDOMAR.....	14

Bakgrund

2011 startade FoU Välfärd en forskarcirkel med representanter för stödgrupperna för barn och unga i länet vars föräldrar har problem med alkohol/narkotika, psykiska problem, använder våld eller befinner sig i separationskonflikt. Stödgruppsverksamheterna har beskrivits i en rapport från forskarcirkeln (FoU Rapport 2013:4). En gemensam dokumentationsmall har tagits fram för att fr.o.m. 2012 kunna samla in och sammanställa statistik från stödgrupperna samt dokumentera vad verksamheten har betytt för dem som deltagit.

Syfte

Det finns ett behov av att öka kunskapen om barnen som deltar i gruppverksamheter, såsom deras familjeförhållanden, problem i familjen, andra stödåtgärder för det enskilda barnet samt barnens upplevelse av gruppverksamheten.

Metod

Barnen har besvarat en enkät (se bilaga 1). Gruppledarna har överfört svaren på dessa enkäter i en excelmall. Resultatet från deltagande kommuner har sammanställts av FoU–Välfärd.

Bortfall

Vi beräknar ett lågt bortfall. Det har varit hög närvaro vid avslutningsträffarna då enkäterna har fyllts i.

Disposition

Del 1: Redovisning av resultatet totalt från sex kommuners gruppverksamheter.

Del 2: Barnens åsikter

DEL 1. Resultat totalt – Vilka är barnen?

Sex kommuner har inlämnat dokumentation kring barnen i gruppverksamhet första halvåret 2013. 65 barn deltog i gruppverksamhet första halvåret 2013 i sex av länets kommuner (tabell 1).

Tabell 1. Antalet barn i gruppverksamhet efter kommuner. Första halvåret 2013. Antal barn.

	Antal
Sandviken	8
Gävle	24
Söderhamn	7
Bollnäs	15
Ovanåker	5
Ljusdal	6
Totalt	65

Fler flickor (65 %) än pojkar (35 %) deltog i gruppverksamheterna (tabell 2). Andelen pojkar har ökat något från 2012 då pojkarna utgjorde 29 %.

Tabell 2. Kön. Antal och procent.

	Antal	Procent
Pojke	23	35
Flicka	42	65
Totalt	65	100

83 % av barnen var mellan 7–12 år och 14 % mellan 13–16 år (tabell 3).

Tabell 3. Åldersgrupp. Antal och procent.

	Antal	Procent
0–6 år	2	3
7–12 år	54	83
13–16 år	9	14
Totalt	65	100

I genomsnitt var barnen 11 år (10,72). Åldern har sjunkit något från 2012 då barnen i genomsnitt var 11, 21 år. Inga barn i åldern 17-20 har deltagit i grupp.

23 % av barnen bor med en ensamstående mamma och 32 % bor växelvis hos sin mamma och pappa och 15 % bor med en biologisk förälder + styvförälder. 8 % av barnen bor med sina båda biologiska föräldrar (tabell 4).

I jämförelse med 2012 är det en mindre andel som bor med en ensamstående mamma (28 % 2012), medan fler bor växelvis hos mamma och pappa (21 % 2012). Andelen som bor med båda sina biologiska föräldrar är färre (16 % 2012)

Tabell 4. Hur bor barnet? Antal och procent.

	Antal	Procent
Bor med båda föräldrarna	5	8
Bor med förälder + styvförälder	10	15
Bor med ensamstående mamma	15	23
Bor med ensamstående pappa	4	6
Växelvis boende hos mamma/pappa	21	32
Familjehem – släktingplacering	2	3
Familjehem – främmande familjehem	6	9
Annan familjesituation	2	3
Totalt	65	100

Om vi kategoriserar barnens familjeförhållanden utifrån andel barn som lever med sina båda biologiska föräldrar och andra familjeförhållanden finner vi att en majoritet av barnen (92 %) lever i splittrade familjer och i andra familjeförhållanden (tabell 5). 2012 utgjorde dessa 84 %.

Tabell 5. Andel barn i splittrade familjer. Antal och procent.

	Antal	Procent
Bor med båda biologiska föräldrarna	5	8
Andra familjeförhållanden	50	77
Placerad i familjehem eller annan familjesituation	10	15
Totalt	65	100

41 % av barnen erhöll information om barngruppsverksamheten via socialtjänsten, 30 % genom skolan och 30 % via släkt, bekanta eller kompisar (tabell 6). Andelen som fått information via skolan har ökat från 2012 då detta gällde för 16 %. Även socialtjänstens del har ökat från 36 %. Detta kan ses mot bakgrund av den ökade satsning på information särskilt riktad mot skolan som genomförts i några kommuner.

Tabell 6. Information om barngruppen. Antal och procent.

	Antal	Procent
Genom socialtjänsten	25	41
Genom skolan	18	30
Genom min släkt/bekanta/kompisar	18	30
Genom annan	0	0
Totalt	61	100
Bortfall	4	
Totalt	65	

Mer än hälften av barnen (55 %) erhåller inte något annat stöd än från barngruppverksamheten. 23 % erhåller särskilt stöd i skolan och 11 % är aktuella för insatser från socialtjänsten samt 5 % inom Barn och familjehälsan (tabell 7).¹ Andelen som får stöd i skolan har ökat från 17 % 2012, medan andelen som får stöd från socialtjänsten har minskat från 15 % 2012.

Tabell 7. Får barnet stöd från någon annan? Antal och procent.

	Antal	Procent
Ingen annat stöd	35	55 %
Hjälp inom socialtjänsten	7	11 %
BUP	4	6 %
Stöd i skolan	15	23 %
Barn och familjehälsan	3	5 %
Annan hjälp	7	11 %
Totalt	71	111 %

35 % av barnen erhåller en stödinsats utöver barngruppverksamheten och 8 % av barnen har två pågående stödinsatser utöver deltagande i gruppverksamhet (tabell 8).

Tabell 8. Antal stödinsatser? Antal och procent.

	Antal	Procent
0	36	55
1	23	35
2	5	8
3	1	2
Totalt	65	100

De vanligaste problemen hos föräldrarna är separationskonflikter (51 %) följt av missbruk (45 %), psykiska problem (11 %) och våld mellan vuxna (3 %) (tabell 9).² 2012 var de vanligaste problemen missbruk med 57 % följt av separationskonflikter med 35 % och psykiska problem med 18 % och våld mellan vuxna med 11 %. Förändringarna måste ses mot bakgrund av vilka grupper som varit möjliga att starta under första halvåret 2013. För att starta en grupp krävs ett visst antal barn/unga, alla grupper kan inte startas varje halvår i respektive kommun.

¹ Den totala procentsiffran uppgår till 111 % (mer än 100 %) p.g.a. att några av barnen erhåller mer än en hjälpinsats.

² Den totala procentsiffran uppgår till 129 % (mer än 100 %) p.g.a. att det i några familjer förekommer mer än ett problem.

Tabell 9. Problem i familjen. Antal och procent. n=65.

	Antal	Procent
Missbruk	29	45 %
Psykiska problem	7	11 %
Våld mellan vuxna i hemmet	3	5 %
Separationskonflikter	33	51 %
Andra problem	12	18 %
Totalt	84	129 %

I 75 % av familjerna förekommer en problematik, i 22 % av familjerna föreligger två samtida problem och i 2 % (antal 1) föreligger tre respektive fyra samtida problem i familjen (tabell 10). 2012 förekom en problematik i 69 % av familjerna.

Tabell 10. Antal problem i familjen. Antal och procent.

	Antal	Procent
1	49	75
2	14	22
3	1	2
4	1	2
Totalt	65	100

De vanligaste familjeproblemen för både pojkar (52 %) och flickor (50 %) är separationskonflikter, följt av missbruk, för pojkar (48 %) och flickor (43 %) (tabell 11).

Tabell 11. Kön efter problem i familjen. Antal och procent.

	Kön barn		Totalt
	Pojke	Flicka	
Missbruk	11	18	29
	48 %	43 %	
Psykiska problem	3	4	7
	13 %	10 %	
Våld mellan vuxna i hemmet	2	1	3
	9 %	2 %	
Separationskonflikter	12	21	33
	52 %	50 %	
Andra problem	5	7	12
	22 %	17 %	
Totalt	23	42	65

Majoriteten av barnen (65 %) har deltagit i gruppverksamhet ”Barn till separerade föräldrar” och 31 % i gruppverksamhet ”Barn till missbrukande föräldrar” (tabell 12). 2012 deltog hälften av barnen i gruppverksamhet riktad till barn till missbrukande föräldrar och 30 % i grupp för barn till separerade föräldrar. Andelen som deltar i grupp för barn till separerade föräldrar har således ökat. Detta måste ses i relation till vilka grupper som varit möjliga att starta första halvåret 2013, men en annan förklaring kan vara att separationsproblem uppfattas som mer pratbara och mindre skuld- och skambelagda än andra problem.

Tabell 12. Vilken grupp har barnet avslutat? Antal och procent.

	Antal	Procent
Missbruk	19	31
Psykisk ohälsa	3	5
Barn till separerade föräldrar	40	65
Total	62	100
Bortfall	3	
Totalt	65	

De flesta av barnen (78 %) har aldrig tidigare gått i grupp. Av de barn som tidigare har deltagit i gruppverksamhet har de flesta av barnen (12 %) gått i grupp ”Barn till missbrukande föräldrar” (tabell 13).

Tabell 13. Har barnet tidigare gått i grupp? Antal och procent.

	Antal	Procent
Aldrig tidigare gått i grupp	51	78 %
grupp Missbruk	8	12 %
grupp Psykisk ohälsa	1	2 %
grupp Barn till separerade föräldrar	4	6 %
Annan grupp	3	5 %
Totalt	67	103 %

De flesta av barnens föräldrar går inte parallellt i någon gruppverksamhet för föräldrar (78 %). 12 % av barnens föräldrar går i föräldragrupp i samma verksamhet som barnet (tabell 14). 2012 gick 39 % av barnens föräldrar i grupp i samma verksamhet som barnet, således en betydligt högre andel.

Tabell 14. Går barnens föräldrar i grupp? Antal och procent.

	Antal	Procent
Nej	51	78
Föräldragrupp, på samma ställe som jag	8	12
Grupp för föräldrar på annat ställe	1	2
Vet ej	5	8
Totalt	65	100

Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten?

Närmare hälften (48 %) av barnen anser att gruppen har varit till *mycket god hjälp*, vi finner bl.a. att 80 % upplever sig i *hög grad* ha blivit lyssnad till i gruppen och 77 % anser att det har varit *mycket bra* att träffa andra barn med liknande erfarenheter (tabell 15).

Tabell 15. Om att gå i gruppen. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	0	6	17	29	48
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	0	2	5	14	80
Det har varit bra att träffa andra med liknande erfarenheter	2	2	6	14	77

Som exempel noterar vi att 59 % instämmer i att de vet mera om missbruk/-psykisk sjukdom/våld och konflikter mellan vuxna efter deltagande i gruppen (betyg 4 eller 5). 57 % av barnen *instämmer* i att det efter gruppen har blivit lättare att prata med sina föräldrar (betyg 4 eller 5) i jämförelse med 8 % som *inte instämmer* alls i påståendet (tabell 16).

Tabell 16. Efter gruppen. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Nu vet jag mer om missbruk m.m.*	6	8	26	39	20
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu	8	11	25	29	28
Nu har jag lättare att be om hjälp	6	9	22	32	31
Jag kan lättare uttrycka mina känslor	5	8	26	37	25
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver*	8	9	31	34	17
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar**	3	6	30	27	33

*missing = 1 **missing=2.

Vid en sammanställning, i fallande skala, av medelvärden (skala 1–5) kring barnens upplevelser av gruppverksamheten finner vi att det högsta medelvärdet (mest nöjd) rör upplevelsen av att *ha blivit lyssnad till i gruppen* (4,72), följt av att *träffa andra barn med liknande erfarenheter* (4,63). Lägst medelvärde (minst nöjd) rör upplevelsen av efter gruppen *tänka mer på mig själv och vad jag behöver* (3,44) (tabell 17).

Tabell 17. Sammanställning medelvärden. Skala 1–5. 1=mycket dåligt, 5=mycket bra.

	Antal	Medelvärde
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	65	4,72
Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	65	4,63
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	65	4,18
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	63	3,81
Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det	65	3,72
Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen	65	3,69
Nu vet jag mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld mellan vuxna	64	3,59
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu	65	3,58
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver	64	3,44

De allra flesta barnen (83 %) skulle kunna tänka sig att tipsa en kompis om barngruppsverksamheten (tabell 18).

Tabell 18. Kan du tänka dig att tipsa en kompis?

Antal, procent.

	Antal	Procent
Ja	52	83
Nej	2	3
Vet ej	9	14
Total	63	100
Bortfall	2	
Totalt	65	

Tabell 19. Typ av grupp efter kommuner. Antal.

	Typ av grupp			Totalt
	Missbruk	Psykisk ohälsa	Barn till separerade föräldrar	
Sandviken	0	0	8	8
Gävle	12	3	6	21
Söderhamn	7	0	0	7
Bollnäs	0	0	15	15
Ovanåker	0	0	5	5
Ljusdal	0	0	6	6
Totalt	19	3	40	62

Den vanligaste typen av gruppverksamhet i kommunerna var ”Barn till separerade föräldrar” (antal 40). Gävle och Söderhamn har haft grupp för ”Barn till missbrukande föräldrar” och Gävle har även haft grupp för ”Barn till föräldrar med psykisk ohälsa” (tabell 19).

DEL 2. Öppna frågor – Barnens åsikter

Barnen fick i slutet av enkäten skriva ner sina upplevelser av gruppverksamheten.

Vad är du mest nöjd med?		
Träffat andra och lärt mig hur det kan bli	Träffa andra med samma situation och ha roligt	Slipper att tänka på det som hänt, pratar i gruppen och slipper ont i magen.
Träffa andra barn och att få prata.	Träffa andra med samma situation och ha roligt	Träffa andra barn och att få prata.
Jag är mest nöjd med att alla lyssnade på mig och att vi delade	Träffat andra och lärt mig hur det kan bli	Prata ut och säga vad jag tycker
Man får prata med personer som har samma problem	Jag har utvecklats som person efter att gått här och tänker fortsätta, trivs	Att jag har fått nya kompisar
Att jag får prata ut!!	Man får höra på andra barn vad de tycker och känner	Kul, allt
Man får fika och man får prata ut sig. Och man får leka roliga lekar	Att få pyssla, leka, runda, prata i grupp, fika	Lyssnad på, förstådd och bra Vänner
Att få prata ut och bara vara sig själv	Lekarna och pratet	Jag har träffat nya vänner
Att få hjälp, få prata om jobbiga saker. LEKA	Att man får träffa andra	Har lärt mej säga ifrån och säga nej även till vuxna.
Att få frukt och att prata om saker	Att man får träffa andra barn med samma problem	Gruppledarna och informationen
Att fika och träffa nya kompisar	Att man får nya kompisar	Fikat
Att allt prat stannar här.	Att kunna prata ut, att kunna lyssna på andra	Fika var gott
Att alla lyssnat och förstår	Att jag inte känt mig ensam med samma problem	Det är roligt
ALLT	Att jag har lärt mig att det finns flera som jag.	Att träffa nya personer och att bli lyssnad på
All prat	Att jag har fått träffa nya barn	Att pyssla
Att få lära sig mer saker om missbruk	Jag har fått nya kompisar!	Jag har lärt mig bättre hur jag ska/kan prata med dom som missbrukar i min familj

Vad skulle kunna vara bättre?		
Fler medlemmar	Skulle vilja prata fler gånger	Tiden var knapp, man skulle vilja ha mer tid att prata osv
Mer tid att göra saker.	Spela spel som kan vara kopplat till ämnet.	Tio mackor
Leka mer	Lite mer fri lek. Färre barn i gruppen	Mer allvarligt prat
Jag vill ha mer hjälp	Lite längre	man kan prata mycket om sina känslor
Fikat	Jag tycker att gruppen har varit perfekt	Jag vet inte
Det är redan perfekt men annars fler dagar och längre tid	Fler medlemmar!	Inget!
Allt är redan bra	Allt är superbra.	Att inte prata så mycket
Dubbelt så många mackor	Jag skulle vilja lära mig mer om droger	Mer gurka som jag älskar på fikat!

Har du något mer att säga?		
Tack för att jag fått vara med i Grinden	Önskar att andra får hjälp	TACK!!!
Från mamma: Jag tycker alla här på Grinden gör ett underbart jobb och är otrolig!	Kladdkakan var jättegod som vi fick på familjefesten och avslutningen	Peace Love. AAA. Tjaråå.
Allt bra.	Ledarna var varit toppen!	Nöjd, har haft det trevligt och bra.
Att det gått bra	Det har varit roligt att lära känna alla	Nej. Puss och kram
Det är väldigt kul här och det är snälla vuxna	Fler gånger	Nej Tack för allt <3
Inget, den (gruppen) är bara bäst!!!	Jag gillar mackor!	Nej

BILAGA 1. Enkät för barn och ungdomar

Vi vill gärna veta vad Du har tyckt om att gå i grupp. Detta hjälper oss att förbättra vårt arbete.

1) Pojke eller flicka? ☐ Pojke ☐ Flicka	2) Hur gammal är du? Ålder: <input type="text"/>
3) Hur bor du? ☐ Bor med båda mina föräldrar ☐ Bor med en förälder + styvförälder ☐ Bor med ensamstående mamma ☐ Bor med ensamstående pappa ☐ Bor växelvis hos mina föräldrar ☐ Bor i familjehem – hos släktingar ☐ Bor i familjehem – hos andra vuxna ☐ Annat boende	4) Hur fick du/ni i familjen reda på barngruppen? ☐ Genom socialtjänsten ☐ Genom skolan ☐ Genom min släkt/bekanta/kompisar Genom annan – vilken då? <input type="text"/>
5) Får du hjälp från någon annan? (flera alternativ) ☐ Nej, ingen annan hjälp ☐ Ja, annan hjälp inom socialtjänsten ☐ Ja, BUP (Barnpsykiatrien) ☐ Ja, Barnhabiliteringen ☐ Ja, stöd i skolan ☐ Ja, Barn och Familjehälsan ☐ Ja, annan hjälp	6) Vilka problem finns i din familj? (flera alternativ) ☐ Missbruk (t.ex. dricker för mycket, drogar) ☐ Psykiska problem ☐ Våld mellan vuxna i hemmet ☐ Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens ☐ Andra problem
7) Vem i din familj har problem? ☐ Pappa ☐ Mamma ☐ Båda mina föräldrar ☐ Styvpappa ☐ Styvmamma ☐ Syskon	8) Vilken grupp har du just avslutat? ☐ Missbruk ☐ Psykisk ohälsa ☐ Upplevt våld ☐ Barn till separerade föräldrar Annan grupp – vilken då? <input type="text"/>
9) Har du tidigare gått i grupp? (fler alternativ) ☐ Nej, har aldrig tidigare gått i grupp ☐ Ja, grupp Missbruk ☐ Ja, grupp Psykisk ohälsa ☐ Ja, grupp Upplevt våld ☐ Ja, grupp Barn till separerade föräldrar ☐ Ja, annan grupp	10) Går din mamma/pappa/styvförälder i grupp nu? ☐ Nej ☐ Ja, föräldragrupp, på samma ställe som jag ☐ Ja, grupp för föräldrar på annat ställe ☐ Vet ej

Om att gå i gruppen

Här kommer ett antal påståenden. Håller du med om påståendet eller inte, så talar du om detta via att kryssa i rutorna.

11) Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
12) Jag har blivit lyssnad till i gruppen. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
13) Det har varit bra att träffa andra barn/ungdomar med liknande erfarenheter. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt

Efter gruppen

14) Nu vet jag mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld eller konflikter mellan vuxna.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

15) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

16) Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

17) Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

18) Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

19) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

20) Kan Du tänka dig att tipsa en kompis om att gå i grupp?

Ja Nej Vet ej

Skriva fritt

Här får du skriva fritt om vad du tyckte var bra med att gå i grupp och vad som du skulle vilja ändra på.

21) Vad är Du mest nöjd med när det gäller att gå i gruppen?

22) Vad skulle kunna vara bättre med gruppen?

23) Har Du något mer som du vill säga?

Tack för dina svar!

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter Första halvåret 2013

Beställ arbetsrapporten från:
gunilla.blom.lundqvist@regiongavleborg.se
FoU Vårld – Region Gävleborg
Box 834
801 30 Gävle
Tel: 026-65 02 68
Hemsida: www.regiongavleborg.se/fou-valfard